

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ผลของการให้บริบาลเภสัชกรรมต่อคุณภาพชีวิตในผู้ป่วย
โรคมะเร็งปอด ที่ได้รับเคมีบำบัด ณ โรงพยาบาลมหาราชนคร
เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน น.ส. ยาวภา เชื้อพูล

ปริญญา เกษศาสตรบัณฑิต (เภสัชกรรมคลินิก)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร. วิรัตน์ นิวัฒนนันท์ ประธานกรรมการ
ศ.พญ. สุมิตรา ทองประเสริฐ กรรมการ
ภญ. ลินดา เหลืองอากาศ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการให้บริบาลเภสัชกรรมต่อคุณภาพชีวิตและ ความรู้เรื่องยาเคมีบำบัดและวิธีการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคมะเร็งปอด โดยรูปแบบศึกษาเป็นแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental study) ทำการศึกษาในผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดชนิด non-small cell lung carcinoma ระยะ IIIB-IV หรือ ชนิด small cell lung carcinoma ทั้งระยะ limited และ extensive stage จำนวน 62 ราย ที่เข้ารับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด และเข้านอนพักรักษาตัวในหอผู้ป่วยสามัญ แผนกอายุรกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 โดยแบ่งผู้ป่วยเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการบริการในลักษณะเดิม ผลการศึกษาพบว่าผู้ป่วยที่ได้รับการบริบาลเภสัชกรรมจะมีความรู้เรื่องยาเคมีบำบัดและวิธีการดูแลตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ตั้งแต่การได้รับบริบาลเภสัชกรรมครั้งแรก เมื่อประเมินในแง่อุบัติการณ์อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาเคมีบำบัดตลอดระยะเวลาการเข้ารับการรักษาในภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่ในกลุ่มศึกษาพบแนวโน้มอุบัติการณ์ของการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาเคมีบำบัดลดลงในครั้งต่อมา ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีแนวโน้มของอุบัติการณ์การเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาเพิ่มขึ้น ส่วนผลของการบริบาลเภสัชกรรมต่อคุณภาพชีวิต เมื่อทำการประเมินโดยใช้แบบสำรวจสุขภาพ SF-36 พบว่าการให้บริบาลเภสัชกรรมแก่ผู้ป่วยเพียงครั้งแรก มีผลเพิ่มคุณภาพชีวิตด้านกายภาพ ในมิติย่อยเรื่องความสามารถในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เมื่อให้การบริบาลเภสัชกรรมเป็นครั้งที่สองจะมีผลเพิ่มคุณภาพชีวิตด้านกายภาพโดยรวมและในมิติย่อยเรื่องความสามารถในการ

ทำงานและมีดี้อยู่เรื่องความสามารถในการดำเนินกิจกรรมปกติในชีวิตประจำวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นอกจากนี้ยังมีผลเพิ่มคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิต ในมีดี้อยู่เรื่องความมีกำลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องยาเคมีบำบัดและการดูแลตนเองของผู้ป่วยต่อคุณภาพชีวิต พบว่าความรู้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ป่วยภายหลังรับการบริบาลเภสัชกรรมหนึ่งครั้ง ส่งผลเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยด้านกายภาพที่ Pearson's simple correlation = 0.307 ($p < 0.05$) โดยไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิต และเมื่อหาแนวโน้มความสัมพันธ์โดยใช้สมการเชิงเส้น พบว่าความรู้ของผู้ป่วยภายหลังรับการบริบาลเภสัชกรรมมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงต่อคุณภาพชีวิต ทั้งด้านกายภาพ ($r = 0.54$) และด้านสุขภาพจิต ($r = 0.50$) ภายหลังการให้การบริบาลเภสัชกรรม 2 ครั้ง ดังนั้นการให้การบริบาลเภสัชกรรมในรูปแบบที่เภสัชกรเป็นส่วนหนึ่งของทีมสหสาขาเพื่อดูแลผู้ป่วย โดยดูแลให้ความรู้แก่ผู้ป่วยในลักษณะตัวต่อตัว ร่วมกับการได้รับเอกสารเรื่องยาเคมีบำบัดเฉพาะชนิดที่ผู้ป่วยได้รับ มีผลเพิ่มความรู้เรื่องยาเคมีบำบัดและการดูแลตนเองของผู้ป่วย รวมถึงเพิ่มคุณภาพชีวิตด้านกายภาพแก่ผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญ

Thesis Title Effects of Pharmaceutical Care on Quality of Life in Lung
Cancer Patients Treated with Chemotherapy
at Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital,
Chiang Mai Province

Author Ms. Yaowapha Chuepool

Degree Master of Pharmacy (Clinical Pharmacy)

Thesis Advisory Committee

Asst. Prof. Dr. Wirat Niwatthananon	Chairperson
Prof. Sumitra Thongprasert, MD	Member
Mrs. Linda Luangarpa, Pharmacist	Member

ABSTRACT

The objectives of this study research were to assess the effects of pharmaceutical care on quality of life and knowledge in related to chemotherapy and self-care in lung cancer patients. The study was quasi-experimental design and was carried out in sixty-two non-small cell lung carcinoma stage IIIB–V or small cell lung carcinoma in both limited and extensive stage patients treated with chemotherapy. The patients were admitted at internal medical ward, Maharaj Nakorn Chiang Mai hospital during February – October, 2004 and were randomly assigned into 2 groups, treatment group and control group whom received conventional services. The statistical difference was set at $p < 0.05$. After receiving the first pharmaceutical care, the knowledge about chemotherapy and self-care in treatment group increased significantly compare with the control group. The incidence of adverse drug reactions was not significantly different between these two groups. However, the trend in the treatment group seems to be declined while the control was increased. The assessment of quality of life using the short form health survey (SF-36) revealed that the score in role-physical item in physical role domain was significantly increased after

receiving pharmaceutical care for the first time. After the second pharmaceutical care, the quality of life in term of physical composite summary score, role-physical item, and physical functioning item were significantly increased. In addition, the score on vitality item of mental role domain was also increased. There was positive correlation between chemotherapy and self-care knowledge and quality of life. The higher knowledge score after the first pharmaceutical care correlated with the increase in physical role of quality of life score with Pearson's simple correlation score 0.307 ($p < 0.05$). There was no correlation with the mental role domain. When assessed the correlation by using linear-equation, the increase in knowledge correlated well with the quality of life in both physical and mental role ($r = 0.54$ and $r = 0.50$ respectively) after giving pharmaceutical care twice. Therefore, pharmaceutical care providing by a pharmacist as part of the health care team plays important role in improving patient knowledge about their chemotherapy and self-care and quality of life.